

آذر ماه ۱۳۹۷

بررسی شاخصه‌های طراحی معماری فضاهای میان افزای بر افزایش تعاملات اجتماعی در بافت تاریخی شهر تهران (نمونه موردی: منطقه تکیه دولت)

نیلوفر بوالحسنی^{۱*}، محمدرضا پورزرگر^۲

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد مهندسی معماری، دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی (Niloofarbolhasani2013@gmail.com)

۲- دکترا معماری، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکز (Reza_pourzargar@yahoo.com)

چکیده

با گسترش شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه و به دنبال آن افزایش جمعیت و در نتیجه کمبود فضاهای جمعی و خدماتی، شاهد انزوای شهروندان در محیط‌های شهری هستیم. در این زمان، شهروندان به جای تمایل به برقراری ارتباط و مشارکت با سایر افراد، به سمت حرکت‌های فردی روی آورده و تمایلی برای تعاملات ندارند. ساخت و توسعه فضاهای جمعی همچون فضاهای میان افزای (پاتوق)، در بافت‌های تاریخی و سنتی شهر، مردم را به حضور در اجتماعات دعوت کرده و باعث ایجاد دلبستگی و تعلق خاطر به محیط شهرشان می‌شود. میعاد گاه محله (به عنوان یک فضای میان افزای شهری) مکانی متعلق به مردم است که می‌تواند در گذراندن اوقات فراغت شهروندان و تقویت روابط فردی و اجتماعی، عملکردی مثبت داشته باشد.

در این مقاله، سعی شده است تا ابتدا با بررسی‌های توصیفی-تحلیلی به بیان فضاهای میان افزای و مؤلفه‌های مؤثر بر آن، مبحث تعاملات اجتماعی، مفاهیم، مؤلفه‌ها و عناصر آن و همچنین مبحث بافت تاریخی پرداخته و سپس شاخصه‌های مؤثر بر افزایش تعاملات اجتماعی در طراحی فضاهای میان افزای، در بافت تاریخی منطقه تکیه دولت استخراج شود تا با استفاده از آن در طراحی، میزان تعاملات اجتماعی و مشارکت مردم در این فضای شهری افزایش یابد.

واژه‌های کلیدی: تکیه دولت، حفظ ارزش‌های فرهنگی، فضای میان افزای، فضای جمعی، تعاملات اجتماعی، بافت تاریخی.

مقدمه

از گذشته تا به امروز، همواره افراد بر اساس منافع خود و در جهت رفع نیازهای اولیه، اجتماعاتی را شکل داده و به نقش آفرینی در جایگاه خود پرداخته‌اند. انسان، نیاز ذاتی به برقراری روابط اجتماعی دارد تا در آن اندیشه، فرهنگ و هنر خود را بیازمایند و همواره در پی فرصتی هستند تا این موقعیت فراهم شود و در آن، رابطه‌ی اجتماعی را تجربه کنند. این گونه روابط، منجر به تقویت ارزش‌ها و هنجارها شده و نحوه‌ی شکل‌گیری روابط اجتماعی را تعیین می‌کند. توسعه‌ی روابط و برقراری تعاملات اجتماعی، آثار مثبت زیادی را در پی دارد از جمله: گذران اوقات فراغت، گرد همایی افراد در گروه‌ها و رده‌های سنی مختلف، امنیت اجتماعی، جامعه‌پذیری، مروری بر فرهنگ، آئین و سنت‌های گذشته. این گونه روابط در یک مکان اتفاق می‌